

1

Lesnaté chlumpy, táhlé horské hřbety, z nichž v zasmušilém mlčení shlížejí do zasněžených údolí prastaré tvrze a hrady, to je malebná krajina kolem Jičína, postupně šplhající k předhoří Krkonoš.

„Krajina krásná na pohled, která dovede srdce okouzlit,“ zjihlým hlasem prohlásil kastelán Jeroným Bukovský, když sem přede dvěma lety přivezli z Hrubé Skály Elišku Kateřinu Smiřickou. „Jedna z nejspanilejších v celém Českém království,“ dodal a širokým rozmachem paže obkroužil husté lesy, pískovcové skály a starobylé hrady na nich. „Zde se Vaší Milosti bude líbit, vzduch je zdravý, plný pryskyřice.“

Jako by sem pobledlá mladá šlechtična přijela na kratochvilnou zotavenou, jako by ji čekalo poslušné služebnictvo a bohatě prostřená tabule a on byl připraven splnit každé její přání.

Zikmund Smiřický, číšník na dvoře císaře Maxmiliána i Rudolfa, koupil Kumburk krátce před svou smrtí, aniž tušil, že jeho ovdovělá žena Hedvika z Házmburka v něm jednou uvězní nejstarší dceru. Její mravní poklesek v něm vzbudil tak prudký nával hněvu, až se o něho pokoušely mdloby a přivolaný lékař musel pracně uklidňovat jeho selhávající srdce.

„To všechno kvůli tobě, děvčice jedna nezdárná!“ vrhla se na Elišku Kateřinu matka a pěstmi ji tloukla do hlavy. „Všechny jsi nás přivedla do neštěstí!“

Právě paní Hedvika z Házmburka trvala na tom, aby provinilá dcera byla okamžitě uvězněna v skalní cele na Hrubé Skále. Skalský zámek na srázném útesu, odděleném

od ostatní krajiny dvěma roklemi, úzké vězení vytesané vedle sklepů v kamenném masivu, jaká hrůza! Ještě dnes Elišku Kateřinu při vzpomínce na Smiřické Skály mrazí.

Matka ji k sobě nikdy láskyplně nepřivinula, ani před jejím osudným pokleskem, nikdy ji nepolaskala, na rozdíl od mladší dcery Markéty Salomény.

„Nejsi hezká,“ spílala jí, „držíš se nakřivo. To se nemůžeš pořádně narovnat? Vypadáš jako hrbatá!“ Lomila nad ní v zoufalství rukama, z očí jí kanuly těžké slzy. „Ach Bože, proč mě tak trestáš? Zdravé děti mi bereš, mrzáčky necháváš naživu, k utrpení a k žalosti nás všech.“

Vypadáš jako hrbatá... Eliška Kateřina měla pravou lopatku vyšší a vysedlejší než levou. Prý ji chuva při koupání upustila v kuchyni na dlaždice. Ale kdoví, jak to ve skutečnosti bylo. Smiřičtí sice patří k nejbohatším šlechticům v Čechách, ale jako by na jejich rodu spočívala kletba. Přicházejí na svět churaví, umírají mladí. Nejstarší syn Jaroslav zemřel ve třiaadvaceti letech, prostřední Jindřich Jiří je duševně méněcenný a nejmladší Albrecht Jan, majorátní dědic rodového jmění, také bývá často nemocen. Pouze Markétu Saloménu rodové prokletí vynechalo, je spanilá a zdravá.

Jedině bratr Albrecht Jan se k ní choval vlídně, neposmíval se jí, neříkal o ní „ta hrbatá“. Vždycky měl pro ni laskavé slovo, kradmé pohlazení. Proč ji tedy i po smrti obou rodičů nechává ve vězení? Zapomněl na ni? Rozárka, kterou jí nechali k obsluze, jí občas sděluje zprávy zvenčí. Albrecht Jan Smiřický zastává vysoké politické funkce, hodně cestuje, v Čechách se prý zdržuje málo.

I Eliška Kateřina Smiřická touží po cizích krajích, po neznámých končinách s nevyslovitelnou vůní dalek, kde by žila svobodná jako ptáče v povětrí, kde by nemusela

svou vadu skrývat pod vysokými nabíranými límci, kde by ji nikdo nevěznil, nikdo by se jí neposmíval, nikdo by ji neurážel. Už plných deset let žije pod zámkem, oddělena od lidí, odkázána jen na služebnou Rozárku. Když ji uvěznil, bylo jí osmnáct let. Dnes má na krku třícítku. Stará panna...

Roky plynou jako vlny mohutné řeky, odnášejíce s sebou převratné události, jako by to byly kusy dřeva, odumřelé kmeny kdysi živých stromů, vyvrácených povodní z kořene. K Elišce Kateřině doléhají ohlasy všech historických změn z úst služebné Rozárky, která je milostivé slečně tlumočí polohlasem a s ustrašenýma očima.

„Do Prahy vtrhli Pasovští, rádí jako diví, plení, rabují, vraždí...”

To bylo necelé tři roky po jejím uvěznění, ještě na Hrubé Skále. Cizácké hordy se zákeřně připlížily od západu od Smíchova a vtrhly do hlavního města přes Újezd. Na svém loupeživém pochodu poničily všechny zahrady, vinice, lesíky a libosady, všechny letohrádky i půvabná letoviska a vyplenily malostranský palác Smiřických. Bratr Jaroslav měl z té zkázy smrt. Eliška Kateřina se s ním ani nemohla rozloučit, nepustili ji z vězení.

Přicházely i další zprávy, všechny bouřlivé, děsivé, zdrcující. Násilí a krev. Zdánlivá, draze zaplacená vítězství. A všechna nesla pečeť jména bratra, kterého Eliška Kateřina opouštěla jako čtrnáctiletého chlapce.

* * *

Albrecht Jan Smiřický nedokončil po otcově smrti studia na heidelberské univerzitě a vydal se s učenými průvodci Fridrichem Sideliem a lékařem Janem Jesenským do

Švýcar na kavalírskou cestu, jakou podnikali všichni urození mladí muži po ukončení vzdělání. Všude byl pozdravován a oslavován, samozvaní veršotepci si od bohatého dědice rozsáhlých statků slibovali tučnou odměnu.

V dalších dvou letech procestoval Francii, Belgii a Flandry, odkud se přeplavil do Anglie. Drsné a vlhké podnebí však jeho chatrnému zdraví nesvědčilo, proto se na radu doktora Jesenského vrátil do Paříže. Tam se seznámil s obratným právníkem Dominikem Porsiem a chystal se s ním odcestovat na jaře do Itálie k velkému zděšení rodinného přítele Václava Budovce z Budova, který pokládal Itálii za zemi prostopášnou, plnou nemravných svodů, a proto pro mladé muže nebezpečnou. Příbuzní zase poukazovali na jeho křehké zdraví.

Po smrti svého poručníka se Albrecht Jan Smiřický stejně musel vrátit z ciziny do Prahy. Při projednávání dědictví osvědčil Dominik Porsius svou obratnost a Albrecht Jan ho jmenoval hofmistrem. Seznámil ho také s císařským radou Václavem Budovcem z Budova, který byl mladičkému Smiřickému po léta otcovským přítelem, a oba pak spolu uvažovali o dalším životě majorátního dědice obrovského jmění.

„Je posledním Smiřickým po meči,“ soudil Budovec. „S jeho starším bratrem nelze počítat, Jindřich Jiří je duševně zaostalý a nesvéprávný.“

Bystrý hofmistr okamžitě pochopil, kam pan z Budova míří.

„Bude tedy nutno postarat se mu o nevěstu.“

Václav Budovec přisvědčil a vzápětí přispěchal s návrhem.

„Seznámil jsem se před osmi lety s hanavským vévodou Filipem Ludvíkem II., když po mém jmenování císařským

radou navštívil pražský dvůr. Potom jsme si dlouho dopisovali. Vévoda byl pozoruhodný muž, vyznáním protestant. Vzal si Kateřinu Belgiku, dceru Viléma Oranžského, stojícího v čele republiky nizozemských provincií, která si vydobyla nezávislost na španělských Habsburcích. Měli spolu tři dcery.“

„Myslíte, že by se pan Albrecht mohl o některou z nich ucházet?“

Václav Budovec sepal ruce jako k modlitbě.

„Kdyby vévoda ještě žil, jistě by to uvítal.“

Bylo dohodnuto, aby se Albrecht Jan Smiřický před cestou do Itálie, jíž se přes důtklivá varování nechtěl vzdát, zastavil na knížecím dvoře v Hanau.

* * *

Ovdovělou vévodkyni Kateřinu Belgiku žádost mladého českého šlechtice o audienci na zámku Hanau nesmírně překvapila.

„Albrecht Jan Smi-smir-žický?“

Jaké divné exotické jméno! A země, z níž přijíždí, je neméně exotická. Patří prý rakouským Habsburkům, to není zrovna povzbudivě. Záhadný cizinec, prý velmi zámožný český šlechtic ale vůbec nedbá na francouzskou etiku, která vládne u hanavského dvora. Nechává za sebe jednat svého hofmistra, a ten nestoudně podplácí služebnictvo, aby si koupil jeho přízeň. Jak nechutné!

Nicméně první dojem z osobní návštěvy exotického cizince byl příznivý. Vysoký, štíhlý mladý muž v elegantním obleku podle poslední španělské módy ctil vžitý společenský mrav, u tabule obratně zacházel s příbory a zachovával míru v jídle i v pití. Mluvil pouze tehdy, když byl tázán,

a projevoval znalost světa v jeho věku nezvyklou. Pravý šlechtic.

Když byla hostina u konce, vybranými slovy požádal vévodkyni, zda by se mohl na chvíli projít zámeckým libosadem s její nejstarší dcerou. Vévodkyně svolila a princezna Charlotta Louisa, půvabná osmnáctiletá dívka, se pomalu zvedla od stolu.

Chvíli šli mlčky, Albrechta se o samotě s ní zmocnily nepřekonatelné rozpaky. Horečně přemítal, o čem s ní hovořit. Kvetoucí keř bohatě obletovaný motýly ho vysvobodil z úzkých.

„Téhle rostlině se říká perský šerík,“ prohodil stísněně, „přestože botanikové tvrdí, že se v Persii vůbec nevyskytuje.“

Charlotta Louisa se shovívavě pousmála.

„Zato krásně voní, a to je hlavní věc.“

Cizincova plachost ji nenadchla, líbili se jí sebevědomí, rázně vystupující mladí muži, praví rytíři. Bledý hubený šlechtic po jejím boku se zdál mít do rytíře daleko.

„Milostivá slečna má pravdu,“ pospíšil si přisvědčit. „Nejdůležitější je, aby květina byla krásná na pohled a líbezň voněla. Je přece na světě pro radost.“ Tuto poklonu, tak pracně vydumanou, považoval Smiřický za vrchol dvornosti a nadále už půvabné princezně neskládal žádné poklony.

Charlotta Louisa však na ně čekala. Sluší se přece, aby ji nápadník zahrnoval lichotkami, aby nejen sám psal básně a opěval její půvaby, ale recitoval i jiné milostné verše, jichž bylo napsáno takové množství. Albrecht Jan se poezií sám zabýval, a přestože mezi jeho básněmi byly i verše milostné, nenašel v libosadě v Hanau odvahu žádný z nich přednést. Procházka se nevyvedla, ovládaly ji trapné rozpaky.

Příštího dne požádal hofmistr Porsius o ruku Charlotty Louisy pro svého pána. Jeho projev byl mnohomluvný a květnatý, vyzvedal princezniny půvaby a přednosti, aby dohonil všechno, co ženich sám opomněl učinit.

Kateřina Belgika, obeznámená s vlažnými dojmy nejstarší dcery, vyslovenou nabídku neodmítla.

„Na konečnou odpověď si ale váš pán musí počkat,“ sdělila Porsiovi. „Hodlám se v té věci ještě poradit s poručníkem svých dcer a zeptat se na mínění Charlotty Louisy.“ Na okamžik se odmlčela. „U nás není zvykem stanovisko vyvolené slečny opomíjet,“ dodala potom na vysvětlenou.

Vyměnili ještě několik společenských frází, v těch se Porsius vyznal, a jakmile hrozila trapná odmlka, vévodkyně rozhovor obratně ukončila.

„Přeji vašemu pánovi mnoho štěstí, zdraví a božího požehnání na cestu do Itálie.“

* * *

Albrecht Jan Smiřický si byl jist úspěchem námluv. Pokud jeho nesmělé vystupování vzbudilo nepříznivý dojem, jistě všechno napravil výřečný a společensky protřelý Dominik Porsius. Bezstarostně proto jezdil po vlašských zemích s bohatstvím uměleckých památek a na svých cestách nakupoval vzácné turecké koberce, zlacené kožené tapety, moderní košile a punčochy, pánské i dámské rukavice, brokátové přikrývky a zlaté šperky. Na peníze nehlédl, pro knížecí domácnost muselo být všechno prvotřídní.

Zatímco ženich cestoval po Itálii a staral se o drahocenné dary pro nevěstu, sháněla vévodkyně Kateřina Belgika informace o budoucím zeti. Dozvěděla se, že jeho rod sahá

do čtrnáctého století a vyniká nejen duševními a tělesnými přednostmi, ale především neobyčejným bohatstvím. Patří mu přibližně čtvrtina celé České země, uváděly zprávy, a jako jediný syn, poslední svého rodu, je majorátním dědicem rozsáhlých statků. O duševně nemocném bratru Jindřichovi Jiřím nebyla v informacích zmínka, stejně jako o uvězněné sestře Elišce Kateřině, ani jeden z nich nepadal jako dědic v úvahu. Podle zpráv došlých na hanavský dvůr měl Albrecht Jan Smiřický pouze sestru Markétu Saloménu, oplývající krásou a ušlechtilostí a provdanou za šlechtice Jindřicha Michala Slavatu, pána zámožného a společensky významného.

Nejstarší dceři hanavské vévodkyně Charlottě Louise se český ženich nezamlouval. Váhala s odpovědí na jeho nabídku k sňatku, nic nepomohly matčiny domluvy, že Albrecht Jan Smiřický patří k nejbohatším českým šlechticům a že se postará i o to, aby měla v Praze vlastního kalvínského kněze. Nakonec stejně odřekla.

„Jen abys jednou nelitovala,“ povzdechla zklamaná matka. V té chvíli netušila, jak prorocká slova pronesla. Nejstarší dcera zůstala starou pannou.

„Já bych si na jejím místě pana Smiřického vzala, třeba hned!“ prostořece zvolala prostřední dcera Amalie Elisabeth,

„Ale dítě, vždyť ti ještě není patnáct let,“ vlídně ji pokárala vévodkyně.

„Ale zasnoubit se snad můžu?“ namítla Amalie Elisabeth. „Moje družka Cecilie Anna už je taky zasnoubená a Dorothea Clara se k zasnubám chystá.“

Vévodkyně se zamyslela. Přeměřila si ztepilou postavu prostřední dcery kritickým mateřským pohledem. Za-

snoubit ji? A proč ne? Má snad kvůli neomluvitelné umíněnosti Charlotty Louisy ztratit takovou výhodnou partii pro své dcery? Naštěstí má tři. Té prostřední sice ještě není patnáct, ale kdo jiný by měl nyní přijít na řadu? Sama jsem se vdávala v šestnácti, uvědomila si, tak proč by se Amalie Elisabeth nemohla provdat o nějaký ten měsíc dřív?

Když přijel Albrecht Jan Smiřický se svým hofmistrem Dominikem Porsiem znovu na námluvy, sdělila mu vévodkyně z Hanau výsledek porady s poručníkem svých dcer a vysvětlila mu, že nejstarší dcera se s ním zasnoubit nehodlá.

„Proto ale nemusíme rušit naše chystané příbuzenství,“ podotkla s roztomilým úsměvem a pokynula prostřední dceři.

Princezna Amalie Elisabeth v růžových hedvábných šatech a s rozkvetlou růží v dlouhých plavých vlasech připomínala nerozvité poupátko nebo spíše panenku na hraní. Koketně uchopila do štíhlých prstíků širokou sukni, udělala půvabné pukrle a zpod stydlivě sklopených víček se usmála, nevinně a zároveň trochu spiklenecky. Smiřickému se až zatajil dech při představě, že by to líbezná děvčátko směl jednou sevřít v náručí. Odmítnutí Charlotty Louisy ho sice ranilo, ale nabízená náplast rychle zhojila uraženou ješitnost. Dvorně zvedl útlu bílou ruku k ústům.

„Budu šťasten, věnujete-li mi svou přízeň, princezno.“

* * *

Kromě záležitostí milostných bylo nezbytné projednat právní stránku chystaného manželského svazku. To byl úkol pro hofmistra Dominika Porsia.

Kateřina Belgika chtěla znát ženichův „jitřní dar“, který měl u západoevropských knížecích dvorů zajistit manželku, kdyby nedejboh ovdověla.

„To všechno je v Čechách zahrnuto ve svatební smlouvě,“ vysvětlil jí Porsius.

Vévodkyně podobný způsob neznala, neměla k němu důvěru.

„A tím se zajišťují všechny manželčiny nároky?“ otázala se pochybovačně.

„Naprosto všechny, Milosti,“ ujistil ji Dominik Porsius. „Svatební smlouva se vkládá do desk zemských a nesmí být opomenuta.“

Z informací, které obdržela, se Kateřina Belgika dozvěděla, že Smiřický je vyznání českobratrského a čeští bratři nejsou v jeho zemi úředně uznáni jako církve. Navrhla proto, aby přestoupil ke konfesi kalvínské. „Ať pan Smiřický provede na svých rozsáhlých panstvích všeobecnou reformaci.“

Pro hanavskou společnost byl vyslovený požadavek samozřejmostí, ne tak pro českou nekatolickou veřejnost.

„Milostivá slečna bude mít v Čechách vlastního kalvínského kazatele,“ uklidnil Dominik Porsius vévodkyni. „Přestoupení pana Smiřického ke kalvinismu se přičí náboženským poměrům v české zemi a vyvolalo by vlnu protestů,“ upozornil ji. „Neváhám prohlásit, že by se tím pan Smiřický společensky znemožnil, protože zaujímá vysoké politické postavení.“

Mnoho slzí vyplakala princezna Amalie Elisabeth, než byla konečně uzavřena dohoda. Ženich se jí líbil, splňoval její romantické představy, psal básně a ve svých častých listech ji něžně oslovoval „můj drahý poklade“ a „zářivá

hvězdičko na nebi mého života“. O takovém muži vždycky snila, po takovém nápadníkovi toužila. Od svého preceptora získala znalosti o zemi, z níž pochází, a pojala upřímný obdiv k jednookému hrdinovi, který svá nevšední vojska vedl proti papežencům. Bála se, že se slibně započaté jednání zhatí a její vysněný princ pro ni bude navždy ztracen. Vroucně se modlila, aby jí milostivý Bůh splnil zbožné přání a dal jí za muže Albrechta Jana Smiřického, kterého si z celého srdce zamilovala.

Nebesa její modlitby vyslyšela. Den svatby byl určen na 27. srpen 1618. V Hanau začali opravovat kočáry na cestu do Prahy a hofmistr Dominik Porsius dostal od svého pána příkaz zakoupit na frankfurtském postním veletrhu zásobu vína a stříbrné nádoby na svatební hostinu.